

За інженерні кадри

Газета видається

з лютого 1981 року

ОРГАН ПАРТКОМУ, ПРОФКОМУ, КОМІТЕТУ ЛКСМУ
ТА РЕКТОРАТУ ВІННИЦЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ

№ 36

Виходить раз
на тиждень

П'ятниця, 25 грудня 1981 року.

Ціна 1 коп.

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ

25 грудня 1981 р. минає 30 років з часу створення першої вітчизняної електронної цифрової обчислювальної машини «МЭСМ». Її генеральним конструктором був видатний радянський вчений академік Лебедев Сергій Олексійович (1902—1974).

Створені під його керівництвом машини «МЭСМ», «БЭСМ-1», «БЭСМ-2», «БЭСМ-4», «М-20», «БЭСМ-6» — найкращий пам'ятник вченому. І яких би великих успіхів не здобула обчислювальна техніка, день 25 грудня 1951 р. назавжди залишиться в історії радянської науки як день народження вітчизняної обчислювальної техніки.

Йшли тяжкі післявоєнні роки. Ще лежав у руїнах Хрещатик. В підвалах напівзруйнованих будинків ще знаходили ворожі міни. Кияни виходили на суботники, розчищали вулиці від уламків зруйнованих будинків. Поет закликав киян: «Миля сестрочко, любий братику, попрацюємо на Хрещатикі».

В цю другу післявоєнну весну і приїхав до Києва Сергій Олексійович Лебедев, який в 1945 році був обраний дійсним членом АН УРСР і став директором інституту енергетики АН УРСР. З цього інституту незабаром відокремився інститут електротехніки — теперішній інститут електродинаміки АН УРСР.

В час приїзду до Києва С. О. Лебедев був уже одним з видатних спеціалістів по автоматизації електричних систем.

Повсякденно стикаючись в своїй науковій діяльності з труднощами, зв'язаними з неможливістю виконання громіздких розрахунків, Сергій Олексійович прекрасно усвідомлював, що для успішного вирішення важливих завдань народного господарства необхідно створення нової обчислювальної техніки, основної на використанні швидкодіючих електронних елементів в сполученні з програмним керуванням.

Зараз немає змоги з повною достовірністю встановити, коли С. О. Лебедев почав працювати над основними ідеями побудови електронних цифрових обчислювальних машин (ЕОЦМ).

Грунтуючись на спогадах очевидців, можна вважати, що С. О. Лебедев думав над створенням ЕОЦМ ще у довоєнні роки.

Робота над створенням ЕОЦМ була розпочата в УРСР в 1948 році на семінарі С. О. Лебедева, в якому брали участь відомі вчені академік АН СРСР М. А. Лаврентьев, академік АН УРСР Б. В. Гніденко і Ю. О. Ішлинський, член-кореспондент АН УРСР О. О. Харкевич та інші, обговорювали фундаментальні принципи ЕОЦМ та

варіанти її технічного втілення. У своєму першому вигляді ці принципи містили у собі суть основних рекомендацій побудови ЕОЦМ розроблених у США в 1946 р. і відомих під назвою принципів Дж. фон Неймана.

У 1949 р. роботи над створенням обчислювальної машини проводились в лабораторії автоматичного регулювання та моделювання у селищі Феопанія (під Києвом). У цьому році було знайдено основні технічні рішення побудови машини.

Перша в СРСР обчислювальна машина мала назву «МЭСМ» (малая электронная счетная машина).

Комплексне налагодження «МЭСМ» було закінчено наприкінці 1951 р. Тоді у Феопанію з Москви приїхала досить представнича комісія АН СРСР для прийому до експлуатації «МЭСМ». Очолював цю комісію академік М. В. Келдиш. До її складу входили академіки С. О. Лебедев, М. А. Лаврентьев та інші. За рішенням комісії з 25.XII 1951 року машина «МЭСМ» була прийнята до експлуатації. Цей день вирішено вважати днем народження вітчизняної електронної обчислювальної техніки.

Значення створення «МЭСМ» дуже велике і визначається такими факторами. У процесі створення та дослідної експлуатації «МЭСМ» було перевірено фундаментальні принципи побудови ЕОЦМ та одержано конкретні технічні реалізації, набуто досвід налагодження та експлуатації. Все це сприяло розвитку обчислювальної техніки у Радянському Союзі у цілому, причому найбільш істотне значення мало прийняття «МЭСМ» високоавторитетною комісією АН СРСР як діючого макета великої електронної лінійної машини («БЭСМ»), розробка якої на той час вже почалася під керівництвом С. О.

Лебедева в інституті точної механіки та обчислювальної техніки АН СРСР. Таким чином, «МЭСМ» сприяла створенню відповідного базового прототипу вітчизняної великої обчислювальної машини.

«МЭСМ» інтенсивно використовувалась для розв'язання задач, що мало виключно велике народногосподарське значення. Досить сказати, що у постановці цих задач на машині брали участь такі видатні вчені як А. О. Дородніцин, М. В. Келдиш, М. О. Лаврентьев, А. А. Ляпунов, Б. В. Гніденко та інші.

Під час роботи на «МЭСМ» почали формуватися школи радянських програмістів. Робота над створенням «МЭСМ» сприяла також розвитку вітчизняної літератури з обчислювальної техніки та програмування, зокрема появи перших підручників та постановці відповідних курсів у вузах.

У березні 1950 року С. О. Лебедева було призначено завідувачим лабораторією інституту точної механіки та обчислювальної техніки АН СРСР, який в той період очолював академік М. О. Лаврентьев. Протягом двох років С. О. Лебедев був керівником двох лабораторій — Київської (у Феопанії) і Московської.

У червні 1953 року С. О. Лебедева було призначено директором інституту точної механіки та обчислювальної техніки і на цій посаді він залишався аж до 1973 року.

А інституту точної механіки та обчислювальної техніки під керівництвом С. О. Лебедева в 1952 році було створено велику електронну лінійну машину («БЭСМ-1»), яка була на той час найбільш швидкодіючою ЕОЦМ у Радянському Союзі та Європі. Вона була на рівні кращих американських машин.

За створення «БЭСМ-1» у

1956 році Указом Президії Верховної Ради СРСР С. О. Лебедеву було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

У 1964 році у цьому ж інституті під керівництвом С. О. Лебедева було створено напівпровідникову ЕОЦМ «БЭСМ-4» — одну з перших машин другого покоління.

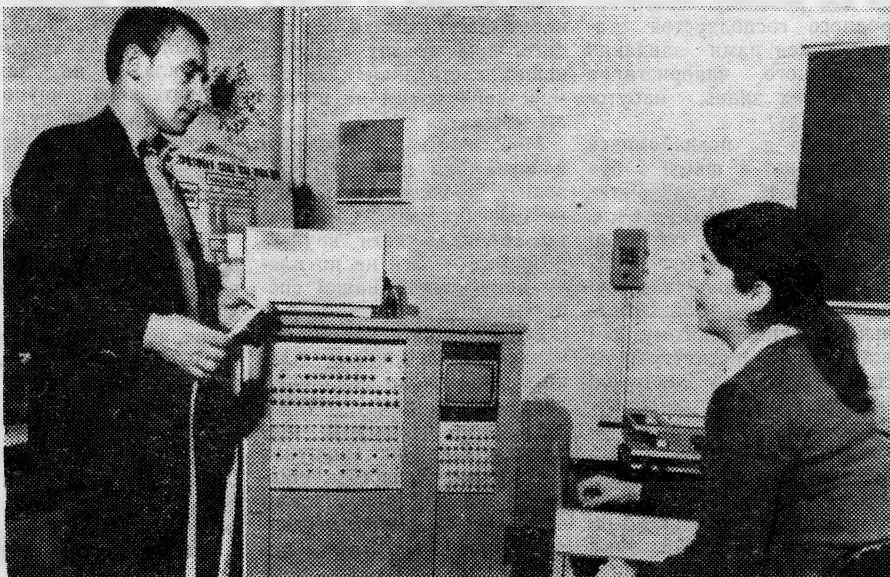
1967 рік знаменується новим чудовим досягненням С. О. Лебедева — створенням універсальної електронної цифрової обчислювальної машини «БЭСМ-6», що була на рівні кращих світових зразків і справедливо названа флагманом вітчизняної обчислювальної техніки.

Основним принципом виховання Сергій Олексійович вважав особистий приклад. Він працював багато, з захопленням, з повною віддачею сил, енергії, таланту. Надзвичайно скромна людина, Сергій Олексійович умів знаходити спільну мову з молоддю і завжди користувався у неї не тільки великою повагою, але й широким, гарячим симпатією.

Життя академіка С. О. Лебедева, лауреата Ленінської та двох Державних премій СРСР, Героя Соціалістичної Праці — це трудовий і науковий подвиг.

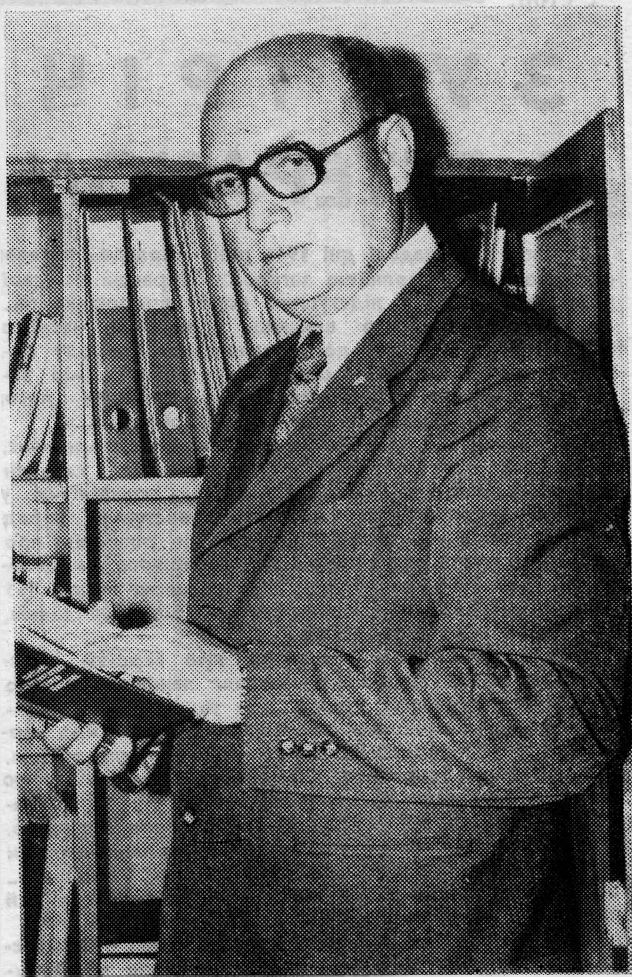
Академік М. О. Лаврентьев писав, що зразу після війни «виділились три найважливіші галузі, кожна з яких стала прапором науково-технічної революції... У кожному з цих напрямів висунулись великі вчені організатори. Їх імена тепер відомі всім: академік І. В. Курчатов очолює ядерну програму, академік С. П. Корольов — ракетно-космічну, академік С. О. Лебедев став генеральним конструктором перших електронно-обчислювальних машин».

А. П. СТАХОВ.
зав. кафедрою обчислювальної техніки, професор, д. т. н.



В нашому інституті під керівництвом проф. Кузьміна І. В. розроблена автоматизована система контролю печатних вузлів.

На знімку: доц. Байда М. П. і молодший науковий співробітник Хребтій Л. І. аналізують результати виконання програми контролю.



ЗАСЛУЖЕНА НАГОРОДА

Наказом-постановою Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР і Президії республіканського комітету профспілки працівників освіти вищої школи і наукових закладів № 565 від 1 грудня 1981 р. за підсумками республіканського конкурсу на кращу науково-дослідну роботу завідувачу кафедрою обчислювальної техніки професору, д. т. н. Стахову Олексію Петровичу присуджена премія МінВУЗу УРСР за монографію «Алгоритмічна теорія вимірювання», (Москва, «Знание», 1979г.).

Вітаючи автора з високою нагородою хочеться декілька слів сказати про його наукову діяльність.

В грудні 1961 року студент Харківського авіаційного інституту Олексій Стахов відмінно захищає дипломний проект по розробці аналого-цифрового перетворення інформації, яка знаходиться на межі обчислювальної та вимірювальної техніки, і стає основним полем його наукової та інженерної діяльності.

Уважне ставлення його наукових керівників проф. Кузьміна І. В. та проф. Волкова А. А. сприяли швидкому росту молодого вченого.

Захист кандидатської (1966.), а потім докторської (1972р.) дисертації виводять його в число провідних вчених країни в цій галузі.

Характерною рисою О. П. Стахова як наукового працівника є математичний склад розуму і потяг до вирішення науково-технічних проблем на високому математичному рівні. Саме так ним виконані дослідження в галузі алгоритмічної теорії вимірювання і теорії систем числення з ірраціональними основами.

В 1976 році О. П. Стахов перебував у науковому відрядженні в Австрії, де виступив з доповіддю «Алгоритмічна теорія вимірювання і основи комп'ютерної арифметики» на об'єднаному засіданні спільно кибернетики та обчислювальної техніки Австрії.

Велике зацікавлення проблематикою доповіді зазначене в відгуках п'яти провідних вчених Австрії, в тому числі президента спілки кибернетики професора Траппеля та видатного австрійського математика проф. Айгнера. Проф. Айгнер в своєму відгуку пише: «Оригінальні ідеї проф. Стахова О. П. в галузі алгоритмічної теорії вимірювання та комп'ютерної арифметики мають важливе значення також з точки зору теоретичної арифметики і теорії чисел».

Видатні радянські вчені, такі як академік Петров Б. Н., члени-кореспонденти АН СРСР Бурцев В. С. і Мельников В. А. також високо оцінили результати досліджень проф. Стахова О. П.

Нові ідеї в галузі обчислювальної техніки втілені в багаточисленних винаходах і зарубіжних патентах вченого, він є автором 50 винаходів і 30 патентів США, Англії, Франції, Канади, НДР.

За успіхи в галузі винахідницької та патентно-ліцензійної роботи він нагороджений грамотою міністра вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, його доповідь включена в програму міжнародного Конгресу по вимірювальній техніці і приладобудуванню, який відбудеться в 1982 році в Західному Берліні.

З 1977р. О. П. Стахов очолює кафедру обчислювальної техніки нашого інституту. За цей період дружний колектив вийшов у число провідних по постановці наукової і методичної роботи. На кафедрі успішно діє аспірантура. Захищено чотири кандидатських дисертації. Успішно розвивається науково-дослідницька робота студентів. Присудження проф. Стахову О. П. премії МінВУЗу УРСР є визнанням і високою оцінкою наукового напрямку, який розвивається на кафедрі.

Колектив щиро вітає Олексія Петровича з високою нагородою і бажає йому великих творчих успіхів.

В. ЛИСОГОР,
доц. декан ФАОТУ.

На знімку О. П. Стахов.

ЗУСТРІЧ З ВЕТЕРАНОМ

В тяжкі листопадові дні 1941 року «Правда» писала: «Над червоною столицею загроза... Зібравши всі свої резерви, злісний і підступний ворог продовжує наступ... Загроза Москві викликає в кожного чесного сина, в кожній чесній дочці радянського народу одне нестримне бажання, один нездоланий намір залізною стійкістю дати відсіч ворогу, зупинити його, перерізати йому дорогу німецьким загарбникам...»

Затамувавши подих, ми комсомольці вісімдесятих, які знаємо про війну з книг і кінофільмів, слухали розповідь учасника битви під Москвою полковника у відставці В. Н. Юдовського, який виступив перед студентами групи 4-ТМ-78. Ветеран розповів про важкі бої, проте, що в грудні сорок першого німецько-фашистські війська втратили під Москвою понад 155 тис. чоловік убитими і пораненими, біля 800 танків, 300 гармат і до 1500 літаків.

Василь Никифорович розповів про героїзм простих радянських людей про подвиг панфіловців, про відважного сержанта Нілова, про те як він з бійцями виходив з оточення, залишившись з важкими гарматами без боеприпасів, харчів, пального для тягачів.

В аудиторії було тихо. Студенти з великою увагою слухали розповідь ветерана про героїчну битву радянських воїнів під Москвою. Ворога було відкинуто. Світ визнає, що «бліцкриг» остаточно провалився. Ми розуміємо, що завдяки таким людям, як Василь Никифорович наша країна вийшла переможцем в цій кривавій і жорстокій війні.

На зустрічі були присутні сальвадорські і палестинські студенти. Мухамед Хадар розповів про тяжку долю свого народу, який бореться за своє визволення. В цій боротьбі їх окрилює і надихає приклад героїзму радянських людей.

По закінченні зустрічі з ветераном для всіх присутніх був показаний документальний кінофільм про битву під Москвою. Студенти читали вірші на воєнну тематику.

А. ЦЕНДЕЛІН,

член комсомольського бюро МФ.

СПОРТ

Вдалих стартів

В матеріалах XXVI з'їзду КПРС записано, що турбота про здоров'я людей невіддільна від розвитку фізичної культури і спорту. Але нас цікавлять не тільки спортивні вершини, а перш за все, масовість фізичної культури і спорту. Адже не секрет, що для багатьох людей спорт залишається лише захоплюючим видовищем.

З метою покращення фізкультурно-спортивної роботи і підвищення якості й ефективності фізичного виховання і студентів нашого інституту і оздоровлення професорсько-викладацького складу співробітників інституту, кафедра фізичного виховання і правління спортивного клубу проводять в 1981—1982 році XIV Спартакіаду Вінницького політехнічного інституту, присвячену 60-річчю утворення СРСР.

В програму будуть входити: спартакіади гуртожитків, першокурсників, академічних груп, факультетів, спартакіада «Здоров'я», а також літня і зимова спартакіада інституту. Окремо хочеться зупинитися на структурі проведення спартакіади академічних груп. Кожний фіззорг академічної групи повинен знати, що змагання груп проводяться в чотири етапи з чотирьох видів спорту: міні-футбол, літнє і зимове багатоборство ГПО, естафети 4x100 і 400x300x200x100 метрів.

Перший етап — це першість готує серед академічних груп, на другому беруть участь кращі академічні групи потоку на першість курсу, на третьому — змагаються по дві кращі команди від курсу і на четвертому етапі беруть участь по дві команди, які теремогли на факультетських змаганнях.

Переможці по видах спорту нагороджуються грамотами спортивного клубу і пільговими путівками в спортивний табір «Супутник ВПІ».

Завдання кожного фізорга, старости, комсорга забезпечити участь групи в повному складі, оскільки переможець визначається по очках, які набрали учасники змагань і які ділять на кількість чоловік в групі.

Кафедра фізичного виховання і правління спортивного клубу інституту бажають всім учасникам вдалих стартів.

О. МРИЩУК,

голова правління спортивного клубу.

ВЕЧІР ЕНЕРГЕТИКІВ

Цікавий вечір підготував колектив енергетичного факультету до свого професійного свята.

Деканат, громадські організації, активісти немало попрацювали, готуючи змістовну програму.

Після врочистої частини

присутні з великим інтересом дивилися виступи учасників художньої самодіяльності. Дотепний студентський гумор, веселі пісні припали до душі учасникам вечора, який закінчився іграми, танцями.

М. СЕМЕНОВ.

Ми — інтернаціоналісти

СВЯТО ОСТРОВА СВОБОДИ

1 січня 1982 року минає 23-річниця з дня перемоги соціалістичної революції на Кубі. Кубинський народ на чолі з Фіделем Кастро скинув криваву диктатуру Батісти і завоював повну свободу і незалежність. Історія нашої Батьківщини коротка, — говорив Фідель Кастро, — але багата досвідом героїчної революційної боротьби. Герої нашої революції не вмерли. Їх життя, боротьба і подвиг є прикладом для кубинського народу.

«Куба найчудовіша земля, яку очі людські бачили» — так писав у своєму щоденнику Христофор Колумб, коли відкрив Кубу. Куба дійсно прекрасна і неповторна земля, але вона була такою для багатьох, для американських та інших туристів, для банкірів, які клали в свої сейфи наші багатства. Народ жив в злиднях і голоді.

Напередодні революції в 1959 році на Кубі біля мільйона дорослих не вміли

читати і писати, понад 600 тисяч дітей не тримали в руках букваря. Революція змела геть пригноблений народ. На стягах революції засіяло слово «свобода». Острів Куба став називатися островом свободи.

Народ Куби живе рішеннями другого з'їзду Комуністичної партії. Вражають цифри соціального і економічного розвитку країни. Нині в нас нараховується 170 тисяч студентів. Витрати на медичне обслуговування зросли в 22 рази в порівнянні з дореволюційним часом. В самих віддалених містах працюють палаци культури, бібліотеки, музеї.

Сьогодні, коли міжнародне становище загострилося, коли реакційні кола США ведуть психологічну війну проти нашої країни, загрожують вторгненням, стають ще більш міцною дружба і братерство між кубинським і радянським народами.

ЛОРЕС ФЛОРЕС МА-РІАНО.

студент гр. 1 РТ-80.

ГОВОРЯТЬ КУБІНСЬКІ ДРУЗІ

Сотні кубинських юнаків і дівчат навчаються в Радянському Союзі. Вчаться вони і в нашому інституті. З великим захопленням діляться вони своїми враженнями про нашу Батьківщину, про Україну, про славний подільський край, який так гостинно зустрів їх.

— Для того, щоб вчитися, щоб стати справжнім інженером, спеціалістом, я приїхав у вашу країну, в місто Вінницю, де буду вивчати автоматику і телемеханіку. Місто мені сподобалось, зелене, красиве. Я і мої друзі вже встигли подивитися музеї, школи, були в театрі.

За короткий час ми здружилися з радянськими студентами, які нам багато розповідають про історію України, про ті величезні перетворення, які тут сталися після революції, говорить студент І-АТ-81 Едуардо де ла Крус Ернандес.

— Моя мрія, — говорить Хуан Мануель Янес Ер-

нандес (І-АТ-81), — це здобути у вашому інституті добрі знання, щоб з ними повернутися на Кубу, де я буду мати можливість прикласти свої сили і знання для дальшого розвитку моєї країни.

— Пригадується мені перша лекція, — говорить Віргінія Харді (І-АТ-81). На уроках російської мови ми робили екскурсії в музеї, бібліотеки, де свої знання закріплювали враженнями про життя на Радянській Україні.

— Мені запам'яталася поїздка в Тульчин, — продовжує Віргінія, — де ми відвідали будинок декабристів. Нас там гостинно зустріли учні культосвітнього училища. Незабаром вони приїдуть до нас, в наш інститут. За роки навчання я хочу більше взнати про Україну, відвідати інші міста вашої неосяжної Батьківщини.

В. ОСІПЧУК.



ОДНОКУРСНИК

Завершується наше навчання в інституті. Для нас чині саме той час, коли можна оглянутися назад, на пройдені п'ять років.

Ось так, день-у-день, навчається з нами в одній групі Людвіг Руновський.

З перших днів навчання з інституту він сумлінно і наполегливо вчиться.

Поряд з вивченням спеціальних предметів Л. Руновський поглиблено вивчає суспільні науки: історію КПРС, філософію, політекономію і науковий комунізм. Людвіг говорить, що без цього він не може формуватися як всебічно досвідчений ідейно заготований спеціаліст.

О. РЕВУС.

Найпершим показником студентського сумління цілком справедливо вважається відмінне навчання.

Про це ні на хвилину не забувають Володимир Конохов і Василь Непійвода.

Комуніст В. Конохов відмінно навчається уміло поєднує з громадською роботою, старанно виконує обов'язки старости групи 2 ЕПП-78.

Комсомолець В. Непійвода — один з активістів громадської роботи в групі 1 ЕПП-78.

На знімку: студенти енергофаку, відмінники навчання В. Конохов і В. Непійвода.

Фото О. Суворова.

П'ЯТЬ СТУДЕНТСЬКИХ РОКІВ

Завершується наша п'ятирічна підготовка у Вінницькому політехнічному інституті. Незабаром ми — спеціалісти по електронних обчислювальних машинах вступимо у виробничу сферу нашого багатогалузевого народного господарства.

Без наших знань, без нашої професії зараз не може обійтися жодна з дільниць виробництва. Велика роль обчислювальної техніки для розвитку всього народного господарства ставить перед нами завдання ефективного використання одержаних знань, набутого досвіду.

Вперше я познайомився в ЕОМ ще в школі і був вражений її загадковістю, великими можливостями. Після закінчення середньої школи у мене не було сумнівів, що моє майбутнє буде пов'язане з обчислювальною технікою. Тому я і вступив до інституту на спеціальність «Електронні обчислювальні машини».

Вважаю, що мені пощастило з цим вибором. Базовою в підготовці нас, майбутніх інженерів-системотехніків, стала наша рідна кафедра обчислювальної

техніки. Завідуючий кафедрою, доктор технічних наук, професор Стахов О. П. та викладачі і співробітники доклали багато зусиль, щоб ми не тільки одержали необхідні знання і практичні навички, але й полюбили свою спеціальність. Адже працювати без душі, без вогнику — значить працювати безініціативно, непродуктивно.

І після напружених п'яти років навчання ми можемо впевнено сказати, що педагогічний талант і досвід наших наставників, їх самовіддана праця не пропади марно.

Можливість створювати найсучасніші прилади, проводити дослідження в ще не вивчених галузях і активно впроваджувати наукові розробки — все це по плечу випускникам нашої спеціальності.

На кафедрі студенти починають свій шлях не тільки в промислове виробництво, але і в науку. Вони одержують необхідну підтримку в творчих пошуках з боку викладачів та співробітників кафедри. Наставники допомагають студентам обрати свій шлях в на-

уку, ясніше зрозуміти цілі та засоби їх досягнення.

Мені довелося відчувати на собі піклування наших наставників. Доцент кафедри ОТ Соляниченко М. О. допоміг мені розібратися в проблемах, поставлених перед однією з лабораторій, влитися в наукове життя кафедри.

Основи теоретичних знань, практичних навичок, необхідних для вивчення підходів і методів розв'язання винахідницьких завдань були закладені на заняттях студентського наукового гуртка Ідеї, які тут виникли, знайшли своє втілення в двох підготовлених заявках на винаходи, в науковій статті.

Головним підсумком цієї роботи є наукова праця, яка висунута на республіканський конкурс студентських наукових робіт. Багато викладачів кафедри приділяють велику увагу вихованню молодих наукових кадрів. Серед них Ліхтіндер В. Я., Петух А. М., Байда М. П., Грабчак О. В. Велике спасибі всім їм за їх нелегку працю!

Майбутнім студентам мо-

жемо від щирого серця побажати, щоб вони будуть працювати і вчитися поряд з нашими улюбленими вчителями.

Шлях до завершального етапу нелегкий. Але колектив нашої групи підійшов до нього дружним, згуртованим і загартованим. Є немало відмінних досягнень.

За роки навчання в групі виділилися здібні студенти, які займають активну життєву позицію. Це Сиваченко Л. — комсорг групи, Мельник Н. — профорг, а також відмінники навчання Башта С., Бонк Т., Єлютіна О., Калиниченко Ю. Хороших успіхів в науковій роботі добились Башта, Лисенко Г. Ряд студентів нагороджені почесними грамотами, дипломами, їм оголошена подяка. Група змістовно проводить вечори відпочинку. Всі разом ми любимо ходити у походи по нашому краю — Вінниччині.

Роки, проведені в інституті, нам назавжди запам'ятаються як найщасливіші у житті.

О. ОНІКІЄНКО,
староста групи 10М-77.

В. о. Редактора
Б. ПОНОМАРЕНКО